

شهید محمد منتظری و تجربه روزنامه‌نگاری...

مصطفی ایزدی

را به منابه تلاشی مدرن برای گسترش آگاهی‌های سیاسی و فرهنگی و اجتماعی مردم و مبارزان راه آزادی انتخاب کند و این ابزار روز را علاوه بر جنبه‌های فرهنگی و تبلیغاتی و آموزشی، به منظور پیوند بین آزادیخواهان دیگر کشورها در خدمت ارتباطات بین‌المللی به کار گیرد.

آن‌هایی که روزهای پسر جنب و جوش محمد منتظری را در آغازین ماه‌های پیروزی انقلاب اسلامی دیده‌اند و قدرت روزنامه‌نگاری او را در این دفتر و آن دفتر مشاهده کرده‌اند، گواهی خواهند داد که از علاقه‌مندی‌های محمد، چاپ و انتشار روزنامه و هفته‌نامه به زبان‌های فارسی و عربی و احیاناً انگلیسی بود. شهید محمد منتظری، در بدو ورودش به ایران، در اندیشه ایجاد تشکیلاتی منظم و فعال برای جذب جوانان مبارز سایر کشورها بود تا از این طریق بتواند نشریاتی را چاپ و منتشر کند و افکار خود و اهداف این تشکیلات را به دیگران منتقل کند. محمد در آبان ماه ۵۸، سازمان انقلابی توده‌های جمهوری اسلامی (ساتجا) را تأسیس و اهدافی را برای این سازمان تعریف کرد و نیروهای انقلابی موشری را گرد خود آورد و آنان را برای حفاظت از دستاوردهای انقلاب اسلامی در ایران و گسترش اهداف مورد نظر انقلاب و امام خمینی به سایر کشورهای اسلامی و غیر اسلامی، آماده ساخت. وی در روزهای اول تأسیس این نهاد انقلابی، اقدام به چاپ و توزیع مجله شهید و نشریه پیام شهید کرد.

شهید منتظری در اطلاعیه‌های جالب، مواضع و اهداف سازمان انقلابی توده‌های جمهوری اسلامی را به آگاهی عموم رساند. متن اولین اطلاعیه ساتجا به این شرح است: بسم الله رب المستضعفین و المتقین برادران و خواهران مستضعف:

سازمان انقلابی توده‌های جمهوری اسلامی (ساتجا) با اعتماد و عمل به روش‌های توده‌ای، خواستار صیانت خط امام خمینی: استقلال، آزادی، حکومت اسلامی (حکومت ضوابط و ارزش‌ها و نه روابط) و مبارزات ضد صهیونیستی - امپریالیستی - ارتجاع و دیکتاتوری می‌باشد. این سازمان معتقد است که انقلاب ما نه فقط برای ایران و کشورهای اسلامی که برای کل مستضعفین جهان می‌باشد و در این راه، معتقد به یک انقلاب مداوم بین‌المللی است و به یاری خدا، با افشاکاری‌های خود و جلوگیری از نابودی حماسه‌های انقلابی توده‌های میلیونی ایران، این انقلاب ادامه خواهد داشت. ما معتقدیم که بایستی توده‌های اسلامی، امتی یگانه، داعی خیر، آمر به معروف و ناهی از منکر در سطح بین‌المللی باشند: (کنتم خیرامه اخرجت للناس یدعون الی الخیر و یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر). ما معتقدیم اکثریت قریب به اتفاق انسان‌های روی زمین از هر ملت

شهید محمد منتظری یکی از استثنائی‌ترین چهره‌های روحانی دوران انقلاب اسلامی بود. وی را می‌توان لابلای کتاب‌های خاطرات انقلابیونی که او را می‌شناختند و یا با او بودند، چنان دید که گوئی محمد پدیده‌ای کم‌نظیر و یا بی‌نظیر در میان هم‌زمان خود بوده است. در شکنجه دیدن، در مخفی زندگی کردن، در بی‌تابی برای رسیدن به هدف، در رعایت حال هم‌زمان، در ساده زیستی و زندگی را آسان گرفتن، در ایمان به پیروزی، در اعتنا به مردم، در ایجاد ارتباط با انقلابیون جهان، در دشمن‌شناسی، در دوست‌شناسی، در حفظ اسرار دیگران، در پایداری و اصرار برای مبارزه و در آگاهی بخشی به خود و دیگران چنان می‌سوخت و می‌ساخت که هر کس سرگذشت تحسین‌برانگیز و عبرت‌آموز او را بشنود و بخواند دچار حیرت و تعجب می‌شود. از امروز سخن نمی‌گوییم. از چهل سال قبل می‌گوییم، از آن وقتی که روحانی بودن و در لباس ملایان زیستن، آداب و رسوم خاص و روش زندگی دیگری داشت.

محمد منتظری هیچ‌گاه سر بر بالین نگذاشت که آرامش داشته باشد و تن پروری کند و هیچ‌گاه نخورد و نیشامید که لذت برد و سورچرانی کند. هیچ‌گاه جهانگردی نکرد که تفریح کند و به سیاحت بپردازد. هیچ‌گاه مبارزه نکرد که خود به مقامی برسد و نوائی فراهم کند. هیچ‌گاه به راهی نرفت و اقدامی نکرد که به شهرت برسد. او فرزند آرامش نبود، او تربیت‌شده لذت و رفاه و تنبلی نبود. او فرزند رنج و مبارزه و علم بود. فرزند اسلام و قرآن بود. محمد یک‌تنه، یک انقلاب بود. از دغدغه‌های همیشگی شهید منتظری، جهانی فکر کردن و فراموشی اندیشیدن مردم انقلابی، خصوصاً جوانان مبارز مهین اسلامی‌مان بود. وی تلاش زیادی داشت تا بتواند این دغدغه‌ها را به شکل‌های گوناگون و راه‌های مختلف به افکار عمومی منتقل کند.

یکی از این راه‌ها، بهره‌گیری از مطبوعات و رسانه‌های نوشتاری بود. در آن زمان که روحانیون حوزه‌های علمیه، هیچ روزنامه و هفته‌نامه‌ای نداشتند و به جز معدود مجلات ماهانه که تعداد آن‌ها در سراسر کشور به تعداد انگشتان دست هم نمی‌رسید، نشریه‌ای وجود نداشت، یک روحانی جهان‌دیده و روشنفکر، تصمیم گرفت حرفه روزنامه‌نگاری

محمد منتظری هیچ‌گاه سر بر بالین نگذاشت که آرامش داشته باشد و تن‌پروری کند و هیچ‌گاه نخورد و نیشامید که لذت برد و سورچرانی کند. هیچ‌گاه جهانگردی نکرد که تفریح کند و به سیاحت بپردازد. هیچ‌گاه مبارزه نکرد که خود به مقامی برسد و نوائی فراهم کند. هیچ‌گاه به راهی نرفت و اقدامی نکرد که به شهرت برسد. او فرزند آرامش نبود، او تربیت‌شده لذت و رفاه و تنبلی نبود. او فرزند رنج و مبارزه و علم بود. فرزند اسلام و قرآن بود. محمد یک‌تنه، یک انقلاب بود.

و صاحب هر دین و مرامی که باشند، مستضعفین روی کره زمین را تشکیل می‌دهند و بایستی توده‌های اسلامی در راه نجات کل مستضعفین جهان از شر طاغوتان و مستکبرین و در یک کلمه «امم الکفر» با قاطعیت انقلابی نبرد کنند و عدالت را برستم حاکم سازند. برادران و خواهران! توجه شما را به مطالب زیر جلب می‌نمائیم:

۱. اعلامیه‌ها و یا مجلات و روزنامه‌هایی را که برایتان می‌رسد، یا دقت مطالعه نمائید و همچنین کوشش کنید به مطالعات خود در جراید و مجلات کشور و همچنین کتاب‌های سیاسی و اجتماعی و انقلابی بیفزائید.
۲. شما می‌توانید با بررسی و تجزیه و تحلیل مسائل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی و روابط داخلی و خارجی ایران، آنچه اکنون وجود دارد و آنچه بایستی وجود داشته باشد، خود را به یک کادر سازنده، هدایتگر به طرف حق و افشاگر باطل، در هر لباسی که می‌خواهد باشد، مبدل سازید.
۳. اگر شما توانایی بررسی و تجزیه و تحلیل مسائل فوق‌الذکر را دارید، کوشش کنید با تشکیل جلسات تربیتی و همچنین با ترتیب سخنرانی‌ها، نقش بایسته اسلامی انسانی خود را ایفاء نمائید.
۴. اگر تصور می‌کنید که از قدرت سخنرانی برخوردار نیستید، این تصور را از خیال خود بیرون برانید و با کمال

چرا شهید محمد منتظری در دو سال و نیمی که پس از انقلاب اسلامی زندگی کرد، تا این حد ضرورت رسانه و داشتن مجله و روزنامه را با اهمیت می دانست؟ نگاهی گذرا به شرایط سال‌های آغازین انقلاب اسلامی و آشنائی با روحیه و اطلاعات جامع محمد، پاسخ این سؤال را خواهد داد:

اولاً "او حرف‌های بسیار زیادی برای گفتن داشت و کسی بود که در دوران مبارزه، به دلیل مخفی کاری مبارزاتی نمی توانست حرف‌های خود را بیان کند، لذا می‌بایست در دوران آزادی، نظرات و دیدگاه‌های خود را بیان نماید. از طرفی، هر چند که در بدو انقلاب، نشریات زیادی منتشر می‌شدند، اما هیچ کدام حاضر نبودند دیدگاه‌های وی را منتشر کنند. نشریات، مجلات و روزنامه‌های ابتدای انقلاب اسلامی، عموماً "متعلق به گروه‌ها و گروهک‌ها و بعضاً" هم متعلق به احزاب و جریان‌های معتقد به انقلاب و امام بودند. صاحبان این جراید به‌ندرت می‌توانستند شهید محمد منتظری را تحمل نمایند. حزب جمهوری اسلامی، اطرافیان امام خمینی، دولت موقت و اعضای نهضت آزادی ایران، بنی صدر و اطرافیان او، حزب جمهوری خلق مسلمان، مجاهدین خلق (منافقین)، چریک‌های فدائی خلق، گروهک پیکار، جنبش مسلمانان مبارز، گروه فرقان و بسیاری از جمعیت‌های کوچک و بزرگ و چهره‌های سیاسی و فرهنگی و ادبی دیگر، هر کدام برای انتقال دیدگاه‌های خود، به افکار عمومی، یک یا چند هفته‌نامه و روزنامه داشتند که هیچ کدام آنها حاضر نبودند سخنان و نظرات محمد منتظری را منعکس کنند و معمولاً "اگر مطلبی هم از او می‌نوشتند، برای انتقاد و نیش زدن به این چریک مسلمان و رنجیده بود."

در چنین شرائطی، محمد هیچ راهی برای انتقال نظرات انقلابی خود نداشت، مگر اینکه سخنرانی و مصاحبه کند و یا به صورت نامه‌نگاری به این و آن، نظرات خود را منتشر نماید، به‌ویژه اینکه علاقمند بود و ضروری می‌دید که به زبان‌های عربی، اردو، انگلیسی و فرانسه با مبارزان جهان اسلام و آزادگان سایر کشورها در ارتباط باشند. این ضرورت او را وادار کرد که ابتدا به انتشار هفته‌نامه‌ای به زبان فارسی و عربی مبادرت نماید و سپس به انتشار یک روزنامه بین‌المللی دست بزند.

اگر بخواهم از مجموعه نامه‌های سرگشاده محمد منتظری به امام خمینی و دیگران را که به دلیل نداشتن یک رسانه مستقل می‌نوشت و تکثیر می‌کرد، نام ببرم و نیز مصاحبه‌های وی را به شماره آورم و محتوای این نامه‌ها و مصاحبه‌ها را بازگو کنم، مثنوی هفتاد من کاغذ می‌شود، لذا از آن در می‌گذرم و به همین مقدار برای یادآوری علاقه‌مندی آن شهید بزرگوار به روزنامه‌نگاری بسنده می‌کنم. ■

اولین انتخابات مجلس شورای اسلامی با کسب ۹۱/۶ درصد آراء واجدین شرایط، به سنگر قانون‌گذاری وارد شد. ورود شهید محمد منتظری به مجلس شورای اسلامی که آن زمان همچنان نام مجلس شورای ملی را بر خود داشت، تاثیر مهمی بر فعالیت‌های فوق برنامه این نماینده مجلس نداشت و لذا وی علاوه بر اینکه از تریبون مجلس می‌توانست حرف‌های خود را بزند و به عنوان نماینده مردم دیدگاه‌های خود را در گفتگوهای مطبوعاتی یا رادیو تلویزیونی بگوید، نسبت به راه اندازی روزنامه هم اقدام کرد، اما پس از اینکه مقدمات نشر آن را فراهم نمود، به لقاء الله پیوست.

یکی دیگر از فعالیت‌های شهید در کنار فعالیت‌های مجلس، تاسیس روزنامه بین‌المللی اسلامی بود. ایشان بسیار علاقمند بود که روزنامه‌ای باشد تا ندای انقلابیون مظلوم مسلمان و مستضعف را از سایر بلاد جهان به گوش امت مسلمان ایران برساند و بلادی که مستمکران در آن به خیانت و جنایت مشغولند و همچنین نقاطی را که انقلابیون یا ائمه الکفر در دستگیرند، مشخص کند و همچنین در داخل، این روزنامه بیانگر

از دغدغه‌های همیشگی شهید منتظری، جهانی فکر کردن و فراملی اندیشیدن مردم انقلابی، خصوصاً جوانان مبارز میهن اسلامی‌مان بود. وی تلاش زیادی داشت تا بتواند این دغدغه‌ها را به شکل‌های گوناگون و راه‌های مختلف به افکار عمومی منتقل کند. یکی از این راه‌ها، بهره‌گیری از مطبوعات و رسانه‌های نوشتاری بود.

خواست‌ها و عملکرد ارگان‌ها باشد و هر ارگانی یک صفحه اختصاصی خود داشته باشد و دیگر این که عناصر نفوذی در انقلاب و سایر توطئه‌ها و دسیسه‌های دشمن و ابرزد ها و ابر جنایتکاران از حتماً "افشا" همچون گذشته آنها را از میدان به در کند. این بود که شهید محمد در صدد تاسیس چنین روزنامه‌ای برآمد و ساختمان سابق روزنامه جمهوری اسلامی را واقع در خیابان فردوسی اجاره کرد و درخواست امتیاز این روزنامه را کرد، لذا با کمال تأسف به‌محض این که کلیه شرایط جهت انتشار روزنامه فراهم شد، دست پلید منافق جنایت آفرید و ایشان را به خواست همیشگی و قلبی خویش رسانید که می‌گفت بالاخره ما هم شهید می‌شویم. (فرزند اسلام و قرآن، دفتر اول، ص ۳۲۸)

آرامش همان طور که در میان خانواده و یا با دوستانتان سخنان خود را به‌راحتی بیان می‌نمائید، با تشکیل جلسات، طوری ترتیب دهید که به نوبت یک‌یک افراد شرکت کننده، برای همگان، ولو به‌طور مختصر سخن بگویند و وحشت خیال‌آمیز در هم شکسته شود و هر چه سریع‌تر و عملی‌تر بتوانید در انجام امر به معروف و نهی از منکر در سطح جامعه، وظیفه خود را عمل کنید.

۵. کوشش کنید تجربیات خود را به شکلی حساب شده روی کاغذ بیاورید و با تکثیر آن، دیگران را در جریان تجربیات قرار دهید.

۶. اگر توانائی نویسندگی ندارید، در هر جا که زندگی می‌کنید، فوراً "به اشخاص دارای قلم مراجعه نموده و سرریعا" آموزش ببینید و مطمئن بانشید که اگر با ایمان، سرعت، قاطعیت، در هر زمینه‌ای گام بردارید، برای مدتی کوتاه، کارآموزده خواهید شد.

۷. هر مقاله حساب شده‌ای که می‌نویسید، اگر توانائی انتشارش را ندارید و در جراید و مجلات کشور برایتان به چاپ نمی‌رسانند، به آدرس ما بفرستید تا منتشر سازیم، برادر! خواهر!

انقلاب مسا در ایران، همگانی و توده‌ای بوده است و یک‌یک شماها نقشی فعال در آن داشته‌اید. به یاری خدا لازم است برای صیانت از انقلاب، یک‌یک شما با احساس رسالت اسلامی و با شرکت فعال خود، عملاً "حکومت توده" ها را تشکیل داده و از حوالت بخشیدن مسائل اجتماعی و سیاسی و حکومتی به این و آن پرهیزید که حوالت بخشیدن در وظایف حتمی اسلامی، از گناهان بزرگ به شمار آمده و عملاً "عقب‌گرد خواهیم کرد." کلکم راع و کلکم مسئول رعیت. کلیه شما مردم، وظیفه سرپرستی یکدیگر را داشته و لازم است مسئولیت‌پذیر و پاسخگوی یکدیگر باشید. امیدواریم که با حاکمیت ضوابط اسلامی و از طریق شوراهای میملیونی سراسری در ایران، خون و شهادت و ایران انقلاب و اسلام، پایگاه نوید مسلمین و مستضعفین، از استحکام و نیرو مندی مظلومی برخوردار باشد.

برادر! خواهر! اگر از امکانات مالی برخوردار نیستید، تنها خواسته ما را که تکامل بخشیدن به خودت و تکامل بخشیدن به هموعانت می‌باشد، جامه عمل بپوشانید اگر برایت امکان دارد می‌توانید به حساب بانکی که در زیر اشارت می‌رود تا آنجا که برایت میسر است و صلاح می‌دانی، کمک مالی خود را ارسال بدار. این سازمان، سازمانی است توده‌ای که می‌خواهد برای توده‌ها کار کند و سبک کارش توده‌ای است و از توده می‌گیرد و به توده می‌رساند و پیروزی از آن مستضعفین است.

تهران محمدعلی منتظری سال ۵۸
این اطلاعیه شهید محمد منتظری در اولین شماره «پیام شهید» درج شده بود. عناوین "پیام شهید" عبارت بود از: سخنگوی ساتجا، برای توده‌های میملیونی مسلمانان، مستضعفین ایران، مسلمانان جهان، مستضعفین جهان، ایران، فلسطین، لبنان، اریتره فیلیپین، عراق، پاکستان، مصر، اندلس، ترکیه، افغانستان، اردن، مراکش، فطانی، عمان، آفریقا، آمریکای لاتین و پاسدار خط انقلاب اسلامی - مستضعفین به رهبری امام خمینی دام ظلّه. که در بالای سمت چپ صفحه اول نشریه چاپ شده است.

پس از اینکه از شهید محمد منتظری به درخواست مردم شریف و انقلابی نجف‌آباد برای نمایندگی آنها در مجلس شورای اسلامی دعوت به عمل آمد، وی ابتدا از این کار استنکاف کرد و در پاسخ جوانانی که برای رساندن پیام دعوت مردم نزد وی آمده بودند، گفت که هر کدام از شما می‌توانید کاندیدای نمایندگی مردم شوید و من به کارهایم برسم، اما بالاخره بدون اینکه تبلیغی برای خود راه بیندازد، دعوت مردم را پذیرفت و وارد صحنه شد. وی در جریان